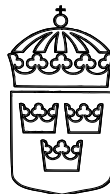


Kommittédirektiv



En översyn av regelverket för Allmänna arvsfonden

Dir.
2017:68

Beslut vid regeringssammanträde den 15 juni 2017

Sammanfattning

En särskild utredare ska se över och analysera vissa frågor som rör Allmänna arvsfondens verksamhet. Syftet med översynen är att säkerställa att Allmänna arvsfondens medel används för den verksamhet som de är avsedda för samt att medlen hanteras och redovisas transparent, rättssäkert och opartiskt. För detta krävs att regelverket är lättöverskådligt, tydligt och ändamålsenligt.

Utredaren ska bl.a. föreslå hur ett villkor kan utformas som säkerställer att enbart organisationer som i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle kan få stöd, analysera kriterierna för stöd, överväga frågor om arvsavstående, se över vissa administrativa frågor samt föreslå de författningsändringar som föranleds av analys och bedömningar.

Utredaren ska inte lämna förslag på organisationsförändringar.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2018.

Allmänna arvsfondens ändamål och verksamhet

Konstruktionen med en allmän arvsfond är i det närmaste unik i världen. I många länder går kvarlåtenskap efter avlidna personer som saknar arvingar in i statens budget. Det är därför viktigt att en fond som förvaltar och fördelar arv efter avlidna personer

som saknar arvsberättigade släktingar har högt förtroende bland såväl allmänhet som enskilda personer som berörs av fondens rätt till arv.

Allmänna arvsfondens ändamål är att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för tre målgrupper: barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Sådant stöd får också, om det bedöms som särskilt angeläget, lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning. Stöd får lämnas till organisationer som bedriver ideell verksamhet. Stöd ur fonden får även, om det finns särskilda skäl, lämnas till en offentlig huvudman. Enskilda personer kan däremot aldrig beviljas stöd ur fonden. Närmare bestämmelser om Allmänna arvsfonden finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden och i förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden. I tillämpliga delar gäller även myndighetsförordningen (2007:515).

Verksamheten är uppdelad i tre ansvarsområden

Den verksamhet som är kopplad till Allmänna arvsfonden är indelad i tre huvudsakliga delar. Den första delen är den verksamhet som följer när arv tillfaller fonden och dödsbon ska utredas och avvecklas. Ansvaret för denna del ligger hos Kammarkollegiet. Däremot är det regeringen som ska pröva frågor om försäljning av fast egendom när värdet överstiger 10 miljoner kronor. Beslut om avstående av arv å arvsfondens vägnar fattas av Kammarkollegiet, förutom då det uppkommer någon fråga av särskild vikt från allmän synpunkt då regeringen fattar beslut i ärendet.

Den andra delen rör förvaltningen av Allmänna arvsfondens kapital som hanteras av Kammarkollegiet. Fonddelegationen, vars ledamöter utses av regeringen, är ett särskilt beslutsorgan för kapitalförvaltning inom Kammarkollegiet. Kapitalförvaltningen sker i syfte att tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet.

Den tredje delen rör beviljande och uppföljning av stöd ur arvsfonden. Den verksamheten är uppdelad mellan dels Arvs-

fondsdelegationen, som fattar beslut om stöd, dels Kammarkollegiet som utför administrativa och handläggande uppgifter åt delegationen. Arvsfondsdelegationen har även i uppgift att informera allmänheten om arvsfondens ändamål och fondmedlens användningsområde och att ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av beviljade stöd. Dessutom tillkommer uppgifter som avser återkrav av stöd och ekonomisk administration vilka utförs av Kammarkollegiet.

Behovet av en översyn

I och med att Allmänna arvsfondens verksamhet består i att förvalta arv efter personer som saknar arvsberättigade släktingar och bevilja stöd ur fonden bör höga krav ställas på transparens, rättssäkerhet och opartiskhet.

Det har gått mer än 15 år sedan den senaste översynen av Allmänna arvsfonden gjordes. Gällande regelverk som styr Allmänna arvsfondens medel och den verksamhet som är kopplad till dess förvaltning och administration är i viss utsträckning såväl svåröverskådligt som i behov av en modernisering. Det är svårt att få en överblick över Allmänna arvsfondens samlade verksamhet vilket bl.a. kan ge upphov till oklarhet om vad som gäller.

Uppdraget

Förutsättningar för stöd

I 5–7 §§ lagen om Allmänna arvsfonden regleras de förutsättningar som gäller för att kunna få stöd ur Allmänna arvsfonden. Där anges att Allmänna arvsfonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder och att stöd ur fonden i första hand ska lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Om det bedöms som särskilt angeläget får stöd också lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning. Stöd lämnas till organisationer som bedriver ideell verksamhet.

Endast om det finns särskilda skäl får en offentlig huvudman ges stöd. Stöd får aldrig lämnas till enskilda personer. I 10 § förordningen om Allmänna arvsfonden finns bestämmelser om vad en ansökan ska innehålla: t.ex. en beskrivning av det ändamål för vilket stöd söks, ekonomisk kalkyl och, i förekommande fall, stadgar och verksamhetsberättelse. I övrigt saknas närmare bestämmelser om förutsättningarna för att beviljas stöd ur fonden.

Överväga ytterligare krav som förutsättning för stöd

Det finns skäl att närmare bedöma om det utifrån fondens särskilda ställning ska ställas ytterligare krav för att en organisation ska kunna vara stödberättigad, t.ex. krav på att organisationen ska vila på demokratisk grund.

I regeringens proposition En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55) anges ett antal strukturella villkor som grundläggande förutsättningar för statliga organisationsbidrag till organisationer inom det civila samhället och andra statliga bidrag av motsvarande karaktär. Ett av dessa villkor är att organisationen i fråga har ett syfte som överensstämmer med syftet för bidraget och som är förenligt med de värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle.

Sedan 2015 finns det en överenskommelse mellan regeringspartierna och ytterligare fyra riksdagspartier om åtgärder mot terrorism. I den ingår krav på att bidragsgivare säkerställer att offentliga medel inte ges till organisationer som sprider eller förespråkar våldsbejakande budskap och möjligheten att kräva tillbaka stöd som beviljats på felaktiga grunder. Med utgångspunkt i denna överenskommelse och den nationella strategin mot terrorism, beslutades den 7 juni 2017 om ytterligare en överenskommelse om åtgärder mot terrorism. I den nya överenskommelsen återkommer frågan om det allmännas bidrag till ideella organisationer och beskriver flera pågående åtgärder för att offentliga bidrag inte ska missbrukas för våldsbejakande och antidemokratiska budskap.

Medel från Allmänna arvsfonden är inte statsbidrag. Det finns likväl skäl att ställa krav på demokratiska värderingar i förhållande till organisationer som får stöd från fonden. Det bör ställas som villkor för stöd från fonden att organisationen i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle, inklusive principerna om jämställdhet och förbud mot diskriminering, om det inte finns ett legitimt ändamål för särbehandling.

Dessutom bör det analyseras närmare vilka villkor som bör ställas för att undvika dubbelfinansiering av samma del i ett beviljat projekt. Medel från Allmänna arvsfonden ska gå till att uppmuntra nytänkande och nydanande verksamhet för fondens målgrupper. Sådan verksamhet kan behöva finansiering från flera källor. En organisation ska dock inte kunna få medel från Allmänna arvsfonden om den fått medel från andra aktörer *för samma ändamål* inom ramen för projektet. Däremot kan samfinansiering förekomma, dvs. att medel från Allmänna arvsfonden finansierar en del av projektet och en annan aktör en annan del. Vidare ska det övervägas om bestämmelsen i 12 § lagen om Allmänna arvsfonden om skyldighet att betala tillbaka arvsfondsmedel även bör omfatta situationen att det framkommer omständigheter som gör att det kan ifrågasättas om en organisation som fått medel ur fonden i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle.

Utredaren ska därför

- analysera om villkoren för stöd är tillräckliga i förhållande till Allmänna arvsfondens ändamål,
- föreslå hur ett villkor kan utformas som säkerställer att enbart organisationer som i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle kan beviljas stöd ur fonden,
- analysera hur dubbelfinansiering av samma ändamål inom ramen för ett projekt kan undvikas, och

- överväga om bestämmelsen i 12 § lagen om Allmänna arvsfonden om skyldighet att betala tillbaka arvsfondsmedel även bör omfatta situationen att det framkommer omständigheter som gör att det kan ifrågasättas om en organisation som fått medel ur fonden i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle och i så fall föreslå hur en sådan förutsättning för återbetalningsskyldighet bör utformas.

Är kriterierna för stöd som kan lämnas ur fonden ändamålsenliga?

Samhällsutvecklingen innebär ständigt nya utmaningar och behov hos barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Allmänna arvsfonden är i sammanhanget en viktig finansär av nya initiativ till förmån för fondens målgrupper. Inte minst spelar fonden en viktig roll för utvecklingen av civilsamhällets verksamhet för fondens målgrupper. Omvänt är organisationernas benägenhet att ansöka om medel också betydelsefull för fonden.

Allmänna arvsfonden ska i första hand vara öppen för nyskapande och utvecklande projekt till förmån för barn, unga och personer med funktionsnedsättning i hela landet. Ideella organisationer som önskar söka stöd ur fonden bör heller inte mötas av onödiga begränsningar i det regelverk som styr fördelningen av stöd ur fonden.

I 6 § lagen om Allmänna arvsfonden regleras vilken sorts stöd som kan lämnas ur fonden. I paragrafens första mening anges att stöd ur fonden i första hand ska lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Under åren har en praxis utvecklats utifrån lagen vad gäller bedömningen av nyskapsandegraden. Den innebär att hänsyn tas till att förutsättningarna skiljer sig åt för såväl olika målgrupper som i olika delar av landet. Detta kan leda till att stöd ur fonden beviljas i *en* del av landet trots att verksamheten redan bedrivs i en *annan* del av landet. En annan konsekvens kan bli att de verksamheter som söker stöd i alltför stor utsträckning eftersträvar att vara

annorlunda och udda i syfte att nå upp till kravet på nyskapande.

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle bedömer i sitt betänkande, Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13), att det i dag kan finnas onödiga begränsningar till följd av den praxis som har utvecklats för tilldelning av stöd. Nyskapandekriteriet i lagen utgör enligt utredningen en begränsning av vilka projekt som kan beviljas stöd, utifrån om projektens metod och verksamhet kan anses vara nyskapande. I betänkandet föreslås att en översyn ska göras av kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden.

I 6 § andra meningen lagen om Allmänna arvsfonden anges att stöd får lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning om det bedöms som särskilt angeläget. Sedan paragrafen infördes har det även för denna bestämmelse utvecklats en praxis av Arvsfondsdelegationen för dessa stöd. Då lagen anger att stöd endast får lämnas om det bedöms särskilt angeläget finns det anledning att närmare analysera hur den praxis som har utvecklats för beviljande av stöd överensstämmer med gällande bestämmelser.

I syfte att möjliggöra ändamålsenligt och långsiktigt stöd ska utredaren undersöka och analysera

- om kriterierna i 6 § första meningen lagen om Allmänna arvsfonden är relevanta i förhållande till Allmänna arvsfondens målgrupp och särskilt om kriteriet nyskapande verksamhet leder till oönskade effekter, och om så bedöms vara fallet, föreslå förändring av regelverket i det avseendet, och
- hur kriterierna i 6 § andra meningen lagen om Allmänna arvsfonden tillämpas och förhåller sig till kriterierna i 6 § första meningen, samt om det är relevant i förhållande till Allmänna arvsfondens målgrupp att upprätthålla kriteriet särskilt angeläget för sådant stöd och vid behov föreslå en förändring av regelverket i det avseendet.

Särskilda frågor om stöd till lokaler och anläggningar m.m.

Den som ur Allmänna arvsfonden beviljas stöd till lokaler eller anläggningar ska förbinda sig att under minst 10 år använda lokalen eller anläggningen för det ändamål och med de villkor som förutsattes när stödet beviljades (9 a § första stycket lagen om Allmänna arvsfonden). Efter ansökan från den som har beviljats stöd kan Arvsfondsdelegationen, om det finns särskilda skäl, medge undantag i den förbindelse eller från de villkor som anges i 9 a § första stycket (9 b § lagen om Allmänna arvsfonden). Arvsfondsdelegationen kan exempelvis i efterhand lämna sitt medgivande till undantag från tioårsregeln utan att frågan om återbetalning aktualiseras (prop. 2002/03:136 s. 37). Denna ordning grundar sig på praxis från ett regeringsbeslut år 1985 och är lagreglerad sedan den 1 juli 2004 (a. prop. s. 32). Tanken bakom denna praxis är att stödet till lokaler och anläggningar innebär en form av förmögenhetsuppbyggnad hos den som tagit emot stödet (a. prop. s. 32). I 11–13 §§ lagen om Allmänna arvsfonden finns bestämmelser om redovisning och återbetalningsskyldighet av stöd som beviljats ur arvsfonden. I 12 § andra stycket samma lag anges särskilt att stöd till lokaler och anläggningar ska återbetalas helt eller delvis om lokalen eller anläggningen säljs inom en tioårsperiod, utan Arvsfondsdelegationens medgivande.

Värdet på byggnader har emellertid historiskt sett ökat i mycket stor utsträckning över tid, i synnerhet i vissa områden. Bestämmelsen innebär att Allmänna arvsfonden efter 10 år förlorar rådighet över lokalen eller anläggningen. I vissa fall, t.ex. när en ideell förening upphör efter 10 år, kan en byggnad eller anläggning av stort värde överföras utan möjlighet för Allmänna arvsfonden att säkerställa dess användning eller vart medlen tar vägen. Det är i sammanhanget också en väsentlig skillnad om det är det allmänna, t.ex. en kommun eller liknande, som äger byggnaden eller lokalen.

Utredaren ska

- utreda om bestämmelserna om en tioårig förbindelse och undantagen för dessa är ändamålsenliga eller om ytterligare reglering krävs,

- bedöma om det kan anses godtagbart att den som beviljats stöd till lokal eller anläggning avyttrar fastigheten efter 10 år och tillgodogör sig värdeökningen eller om ytterligare reglering krävs, och
- lämna förslag till reglering om redovisning och återbetalningsskyldighet av stöd som beviljats ur arvsfonden, i första hand när det gäller lokalstöd men i den mån det befinns ändamålsenligt, även i fråga om stöd till projekt.

Analysera vissa frågor som rör avstående av arv

I 24 § lagen om Allmänna arvsfonden anges att arv eller försäkringsbelopp, som har tillfallit Allmänna arvsfonden, helt eller delvis får avstås till någon annan, om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Även i annat fall får arv eller försäkringsbelopp avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt.

I förarbetena till 24 § lagen om Allmänna arvsfonden (prop. 1969:83 s. 32 och 47) anges bl.a. att arvlåtarens yttersta vilja bör ha kommit till uttryck på ett tillfredsställande och otvetydigt sätt, t.ex. genom samtalsvis fällda yttranden eller andra förordnanden som inte har karaktären av testamente i rättslig mening. Vidare anförs att den hittillsvarande möjligheten att även i annat fall avstå arv till arvlåtarens släkting eller annan närstående bör stå kvar och att bedömningen av om det är skäligt att avstå från arvet i dessa fall också i fortsättningen bör ske huvudsakligen med utgångspunkt i en behovsprövning.

Vägledning för tillämpningen av den sistnämnda avståendegrunden kan hämtas från förarbetena till bestämmelsens äldre motsvarighet (dåvarande 5 kap. 3 § ärvdabalken). Av dessa förarbeten kan det utläsas att närstående personer som varit beroende av arvlåtaren för sitt uppehälle eller som hjälpt arvlåtaren eller som vårdat denne kan få del av arvet, om deras ekonomiska förhållanden inte är alltför goda. Som exempel nämns att arvlåtaren efterlämnar en vårdarinna eller tro-tjänarinna, för vilken han inte sört på annat sätt eller andra icke

arvsberättigade släktingar i små omständigheter (jfr NJA II 1928 s. 390 f. och SOU 1967:2 s. 69 f.).

Bedömningen av om arv eller försäkringsbelopp ska avstås i en sådan situation tar därmed sin utgångspunkt i förarbetsuttalanden som är skrivna för länge sedan och i en tid då samhället och de normer och värderingar som präglade det såg väldigt annorlunda ut. Bestämmelsen i 24 § andra meningen lagen om Allmänna arvsfonden om avstående av arv eller försäkringsbelopp till släkting eller annan närstående – däribland efterlevande sambo - har därigenom blivit allt svårare att tillämpa och kan ibland leda till resultat som framstår som orimliga. Det finns därför anledning att se över om bestämmelsen behöver moderniseras för att tydliggöra i vilka situationer ett arvsavstående i dag bör komma i fråga. En sådan översyn är också motiverad för att säkerställa fortsatt legitimitet för fondens rätt till arv.

Enligt 25 § första stycket lagen om Allmänna arvsfonden får arv som utgörs av egendom vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt avstås till en juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt. I förarbetena till bestämmelsen görs överväganden huruvida arvsavståenden enligt bestämmelsen borde förenas med villkor om hur egendomen förvaltas. Eftersom egendomen ska tillföras endast sådana sammanslutningar som kan antas ha de bästa förutsättningarna att sköta egendomen på avsett sätt, ansågs det dock inte nödvändigt att förena arvsavståendet med villkor. Detta förutsätter att beslutande myndighet alltid kräver besked av den till vilken avståendet ska ske om hur egendomen är avsedd att förvaltas (jfr lagutskottets betänkande 1980/81:11, s. 19–23). Enligt nuvarande bestämmelse finns det således inga möjligheter att förmå mottagaren att följa sina förpliktelser som den utfäst sig att göra efter ett arvsavstående. Om mottagaren inte följer de utfästelser som gjorts för att få egendomen i fråga är möjligheterna för Allmänna arvsfonden att få tillbaka egendomen eller att få kompensation för den förmögenhetsöverföring som skett på arvsfondens bekostnad i princip obefintliga, såvida det inte går att bevisa ett brottsligt uppsåt.

Kammarkollegiet beslutar enligt 13 § första stycket förordningen om Allmänna arvsfonden i ärenden om avstående av arv eller försäkringsbelopp. Enligt 13 § andra stycket samma förordning ska Kammarkollegiet med eget yttrande lämna över ett ärende om avstående av arv eller försäkringsbelopp till regeringen för avgörande när det uppkommer någon fråga av särskild vikt från allmän synpunkt.

Utredaren ska

- analysera om bestämmelsen om avstående av arv eller försäkringsbelopp till släkting eller annan person som stått arvlåtaren nära enligt 24 § andra meningen lagen om allmänna arvsfonden bör moderniseras och förtydligas och vid behov lämna lämpliga författningsförslag,
- överväga och föreslå hur Allmänna arvsfondens intressen ska tillgodoses vid arvsavståenden enligt 25 § första stycket lagen om Allmänna arvsfonden när mottagaren inte följer sina åtaganden, och
- ta ställning till regeringens del i beslutsfattandet i ärenden om avstående av arv och försäkringsbelopp mot bakgrund av regeringens ambition att i så liten utsträckning som möjligt handlägga förvaltningsärenden och, om det bedöms befogat, föreslå en annan ordning.

Översyn av vissa administrativa frågor

Förtydliga regler om redovisning

I 7 § förordningen om Allmänna arvsfonden anges att förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag inte ska tillämpas på Arvsfondsdelegationen. Arvsfondsdelegationen ska enligt 8 § samma förordning varje år före mars månads utgång lämna en verksamhetsberättelse till regeringen med en samlad redovisning av myndighetens stödgivning ur Allmänna arvsfonden som avser det senast avslutade räkenskapsåret.

Enligt 16 a § lagen om Allmänna arvsfonden ska Kammarkollegiet varje år till regeringen lämna en redovisning för förvaltningen av Allmänna arvsfonden som avser det senast avslutade räkenskapsåret. Redovisningen ska lämnas i samband med Kammarkollegiets årsredovisning. Riksrevisionen ska i

enlighet med vad som föreskrivs i 5 § lagen (2002:1022) om revision vid statlig verksamhet m.m. granska redovisningen.

I 31 § andra stycket i samma lag anges att Kammarkollegiets redovisning för förvaltningen av fonden ska fogas till regeringens redovisning till riksdagen.

I 11 b § förordningen om Allmänna arvsfonden anges att redovisningen som föreskrivs i 16 a § lagen om Allmänna arvsfonden även ska innefatta en balansräkning, en resultaträkning och noter upprättade i enlighet med årsredovisningslagen (1995:1554). Vidare ger lagen om Allmänna arvsfonden inte klarhet i vad som exakt avses med

" redovisning ". Den redovisning som Kammarkollegiet lämnar utgör därför inte en årsredovisning även om den i sin utformning kan påminna om en årsredovisning. I förarbetena till 16 a § lagen om Allmänna arvsfonden anges att redovisningen ska lämnas i Kammarkollegiets årsredovisning (prop. 2002/03:136 s. 22). Socialutskottet ändrade dock lagen i förhållande till propositionen så att det i stället för att redovisningen skulle lämnas i Kammarkollegiets årsredovisning angavs att den skulle lämnas i samband med kollegiets årsredovisning (bet. 2003/04:SoU3). Utskottet anförde att det kunde medföra problem att redogöra för två olika självständiga juridiska personer i samma årsredovisning.

Regeringen ska enligt 31 § lagen om Allmänna arvsfonden varje år före juni månads utgång lämna redovisning till riksdagen av hur Allmänna arvsfonden har förvaltats och hur stöd ur fonden har fördelats under föregående räkenskapsår samt ange den kommande inriktningen av stödet. Redovisningsdatumet innebär att regeringens redovisning, den s.k. arvsfonds-skrivelsen, lämnas till riksdagen i anslutning till riksdagens sommaruppehåll.

Utredaren ska analysera och bedöma

- om Arvsfondsdelegationen fortsatt bör undantas från kravet att lämna årsredovisning, och vid behov, föreslå en annan ordning, och

- om det är lämpligt att ändra tidpunkten för överlämnandet av redovisningen till riksdagen och, om så bedöms vara fallet, motivera och föreslå en annan tidpunkt för överlämnandet.

Avlasta regeringen från förvaltningsärenden

Regeringen och dess kansli bör koncentrera sin verksamhet till sådant som har betydelse för styrandet av riket. Som ett led i att renodla verksamheten bör Regeringskansliet avlastas förvaltningsärenden i så stor utsträckning som möjligt, vilket bl.a. konstaterades i betänkandet Ett stabstöd i tiden (SOU 2008:22).

Enligt 16 § förordningen om Allmänna arvsfonden prövas frågor om försäljning av fast egendom av Kammarkollegiet. Om egendomens värde är mer än 10 miljoner kronor prövas dock frågan om försäljning av regeringen. Mot bakgrund av att Regeringskansliet bör avlastas från olika typer av förvaltningsärenden är det angeläget att se över om det är motiverat att regeringen ansvarar för att pröva dessa ärenden.

Utredaren ska

- överväga och ta ställning till om den ordningen att försäljning av fast egendom vars värde är högre än 10 miljoner kronor ska prövas av regeringen bör ändras och, om så bedöms vara fallet, föreslå en annan reglering.

Övriga administrativa frågor att se över

Av 9 § andra stycket lagen om Allmänna arvsfonden framgår att en ansökan om stöd ur fonden ska vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller dennes ombud. Mot bakgrund av den utveckling som sker mot mer digitalisering och administrativa förenklingar, t.ex. vid ansökningar via internet där elektronisk identifiering i viss utsträckning godtas, bör frågan om det är motiverat att upprätthålla ett krav på att en ansökan ska vara egenhändigt undertecknad ses över samt, i förekommande fall, vilka krav som bör ställas i det sammanhanget.

I 29 och 30 §§ lagen om Allmänna arvsfonden finns bestämmelser om kostnader för fördelning av stöd ur arvsfonden

samt för att förvalta och företräda fonden. En sorts kostnad som inte är tydligt reglerad är den där dödsboets tillgångar inte räcker ens till de prioriterade fordringarna. Enligt Kammarkollegiets interna praxis är utgångspunkten att varje dödsbo ska bära sina egna kostnader. Detta innebär, i de fall då kommunen inte kan göra en dödsboanmälan, exempelvis att den gode mannen i de bon där skulderna överstiger tillgångarna i vissa fall måste avstå eller jämka sitt arvode. Det innebär också att arvsfondens arvlåtare ibland måste försättas i konkurs.

Utredaren ska

- analysera och ta ställning till om en ansökan om stöd ur fonden fortsatt ska vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller dennes ombud eller om andra former av identifiering kan godtas och, i förekommande fall, bedöma vilka krav som bör ställas i det sammanhanget,
- utreda och analysera hur bestämmelserna tillämpas när det gäller kostnader som uppstår i s.k. bristbon, dvs. när tillgångarna i boet inte räcker till för att täcka kostnaderna för avvecklingen av detsamma. Utifrån analysen ska utredaren bedöma om det är en rimlig utgångspunkt att varje dödsbo ska bära sina egna kostnader eller om dessa i vissa fall ska täckas av arvsfondsmedel samt i förekommande fall lämna relevanta författningsförslag.

Regelverkets struktur

Som angetts ovan under rubriken Behovet av en översyn är det regelverk som styr Allmänna arvsfondens verksamhet i viss utsträckning svåröverskådligt. Regelverket spänner över områden som, trots att de enbart avser Allmänna arvsfondens verksamhet, rör vitt skilda förhållanden och vänder sig till olika myndigheter och intressenter. Det är svårt att med stöd av regelverket få en överblick över Allmänna arvsfondens verksamhet.

Utredaren ska

- bedöma om det finns förutsättningar att förbättra regelverkets struktur och överskådlighet och, vid behov, lämna sådana förslag.

Övriga frågor

Inom ramen för uppdraget får även andra frågor uppmärksammas och förslag lämnas som har koppling till uppdraget. Utredaren ska dock inte lämna förslag på organisationsförändringar.

Konsekvensbeskrivningar

Förslagets konsekvenser ska redovisas i enlighet med vad som anges i 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474). Eventuella verksamhetsmässiga, ekonomiska och personella konsekvenser för Kammarkollegiet av förslagen ska särredovisas. Utredaren ska vidare beskriva hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, däribland FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samråda med Arvsfondsdelegationen och Kammarkollegiet samt med andra berörda myndigheter och organisationer som utredaren bedömer vara relevanta i sammanhanget, framför allt sådana som representerar målgrupperna.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2018.

(Socialdepartementet)